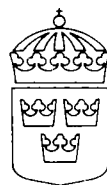

Försvarsutskottets yttrande

1986/87:1 y

över bilaga 1 i proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobylylyckan jämte motioner

FöU
1986/87:1 y

Till näringsutskottet

Näringsutskottet har den 14 oktober 1986 i fråga om proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobylylyckan jämte eventuella motioner anhållit om yttrande av försvarsutskottet såvitt avser bilaga 1 i propositionen. Bilagan gäller dels beredskapshöjande åtgärder, dels information till riksdagen om en konvention som har utarbetats inom Internationella atomenergiorganet och som regeringen avser att senare underställa riksdagen.

1. Beredskapshöjande åtgärder

I propositionen lämnas inledningsvis en redogörelse för kärnkraftsolyckan i Tjernobyli i Sovjetunionen natten mellan den 25 och 26 april 1986. Härfter redovisas åtgärder som regeringen och myndigheterna i Sverige har vidtagit.

Beträffande beredskapshöjande åtgärder föreslås riksdagen bemyndiga regeringen att besluta om föreskrifter rörande avgifter för sådana åtgärder i enlighet med vad föredragande statsrådet – försvarsminister Roine Carlsson – har förordat. Vidare föreslår regeringen att riksdagen anvisar 6 milj. kr. på tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1986/87. Slutligen lämnas riksdagen tillfälle att ta del av vad försvarsministern har anfört i övrigt om åtgärderna för att höja beredskapen vid kärnkraftsolyckor.

Motioner

Med anledning av proposition 1986/87:18 har väckts tolv motioner, 1986/87:N104 – N115. Flertalet av motionerna innehåller yrkanden som hänför sig till bilaga 1 i propositionen. Försvarsutskottet redovisar och kommenterar sådana yrkanden i det följande. Avslutningsvis behandlas några motionsyrkanden med viss anknytning till bilaga 1. Några av dem tillhör motioner som under våren 1986 har väckts med anledning av proposition 1985/86:170. Övriga motionsyrkanden i ärendet har ansetts tillhöra annat utskottsberedning.

Försvarsutskottet

Försvarsministern påminner om att regeringen i proposition 1985/86:170 om räddningstjänstlag, m. m. har föreslagit att föreskrifterna i atomskyddslagen

tas in i en ny räddningstjänstlag utan några större sakliga ändringar. Försvarsutskottet svarar för beredningen av nämnda proposition. Ett betänkande (FöU 1986/87:2) över propositionen jämte motioner beslutas i omedelbar anslutning till detta yttrande. Utskottet föreslår i betänkandet att räddningstjänstlagen träder i kraft den 1 januari 1987.

Allmänna synpunkter på beredskaphöjande åtgärder

En av de slutsatser som går att dra av kärnkraftsolyckan i Tjernobyl är enligt försvarsministern att det inte går att geografiskt avgränsa det område som kan drabbas av nedfall efter en sådan olycka. Detta gäller oavsett om utsläppet har skett inom eller utom landet. Mot bakgrund härav är det enligt hans mening angeläget att omedelbart vidta åtgärder för att höja beredskapen inom landet. De åtgärder som avses är grundade på förslag i augusti 1986 från statens strålskyddsinstitut och remissyttranden över dessa.

Försvarsministern uttalar i detta sammanhang

- att bildandet av statens räddningsverk den 1 juli 1986 och proposition 1985/86:170 om ny räddningstjänstlag, m. m. kommer att leda till en naturligare rollfördelning mellan olika myndigheter och därmed till en bättre beredskap,
- att det är viktigt att de länsstyrelser som har särskilda resurser och särskild kompetens på området i händelse av en kärnkraftsolycka ges i uppdrag att biträda näraliggande länsstyrelser i den utsträckning som erfordras,
- att länsstyrelserna bör kunna knyta extern personal - bl. a. kvalificerade brandingenjörer från de större kommunernas brandförsvar - till beredskapsorganisationen.

Försvarsutskottet har inte något att invända mot vad försvarsministern anfört om beredskaphöjande åtgärder i denna del. Med anledning av Tjernobylolyckan har konstaterats brister i den svenska beredskapen för radioaktiva utsläpp. Regeringen och berörda myndigheter har vidtagit en rad åtgärder. Utredningar har påbörjats och i vissa fall redan slutförts. Ytterligare åtgärder övervägs, förbereds eller pågår. Många av de motionsvis föreslagna åtgärderna bearbetas alltså redan. Utskottet återkommer här till det följande.

Statens kärnkraftinspektion (SKI) och statens strålskyddsinstitut (SSI) beslöt den 20 maj 1986 med anledning av olyckan i Tjernobyl att undersöka hur beredskapen och verksamheten i övrigt har fungerat inom myndigheternas ansvarsområden. Undersökningen skulle även avse förslag till förbättringar i beredskapen eller verksamheten i övrigt. Till utredningsman utsågs generaldirektören Göran Steen, statens haverikommission. Han lämnade i mitten av oktober delrapporten Beredskap efter Tjernobyl. Den innehåller bl. a. förslag till ny beredskapsorganisation och behandlar förvarningssystem, larmsystem, organisationsfrågor, m. m.

Yrkande 1 i motion N105 (vpk) gäller framtida information om effekterna av händelser som Tjernobylolyckan. Motionärerna anknyter till kritik som har framförts bl. a. om motstridig information från myndigheter.

Efter Tjernobylolyckan uppstod en komplicerad situation med stort behov av information till allmänheten, betydande svårigheter för berörda myn-

digheter och mycket stort engagemang från massmediernas sida. Situationen var inte tillräckligt förutsedd av någon. Människor upplevde att det sammanlagda utbudet av uppgifter om konsekvenserna i Sverige inte skingrade deras ovisshet och oro. Det är därför angeläget att analysera informationsproblemen i samband med Tjernobylolyckan. Generaldirektören Steen kommer att behandla sådana frågor i en särskild rapport. Som framgår av det följande kommer att utarbetas en informationshandbok för olycksberedskap vid kärnkraftsolyckor. Motionsyrkandet bör inte föranleda något uttalande av riksdagen.

Regeringen uppdrog den 7 maj 1986 åt rådet för långsiktiga elanvändnings- och elproduktionsfrågor (energirådet) att mot bakgrund av olyckan i Tjernobyl på nytt pröva de grundläggande frågorna om kärnkraftens säkerhet m. m. I uppdraget ingick bl. a. att lämna förslag som ökar säkerheten i Sverige vid kärnkraftsolyckor utomlands. Samtidigt tillkallade statsrådet Birgitta Dahl en expertgrupp för att utarbeta underlag till energirådet.

Nämnda expertgrupp har i slutet av oktober lämnat rapporten Efter Tjernobyl (Ds I 1986:11). Expertgruppen förordar att frågan om ytterligare förstärkning och andra åtgärder beträffande beredskapen mot kärnkraftsolyckor tas upp till noggrant övervägande på basis av tillgängligt material, inkl. delrapporten Beredskap efter Tjernobyl.

Energirådet har i början av november 1986 till regeringen överlämnat expertgruppens rapport m. m. Rådet föreslår att beredskapsfrågorna ytterligare övervägs i en särskild utredning.

Det är mot denna bakgrund riksdagen nu har att ta ställning till redovisningar och förslag beträffande åtgärder som kan höja beredskapen mot kärnkraftsolyckor redan på kort sikt. Försvarsutskottet räknar med att regeringen kommer att tillsätta en utredning om beredskapsfrågorna i enlighet med energirådets förslag.

Planläggning för kärnkraftsberedskapen

Försvarsministern påpekar att enligt 28 § förslaget till räddningstjänstlag får alla länsstyrelser ett ansvar för åtgärder till skydd av allmänheten vid utsläpp av radioaktiva ämnen från en kärnteknisk anläggning liksom vid överhängande fara för sådant utsläpp.

Försvarsministern uttalar

- att statens räddningsverk bör få i uppdrag att ta fram riktlinjer för länsstyrelsernas planläggning för sitt ansvar enligt räddningstjänstlagen.
- att han avser att senare föreslå regeringen uppdra åt räddningsverket att i samråd med bl. a. SSI undersöka möjligheterna att komplettera beredskapen mot kärnkraftsolyckor till att i begränsad omfattning gälla samtliga län genom att utnyttja befintlig räddningstjänst- och civilförsvarsplanläggning för beredskapsåtgärder.

Försvarsutskottet har inte något att invända mot vad försvarsministern har anfört om planläggning för kärnkraftsberedskapen.

Försvarsutskottet anser det vara viktigt att alla länsstyrelser har en grundkompetens i fråga om beredskap vid kärnkraftsolyckor. Genom de

åtgärder som försvarsministern redovisar i denna del avses även länsstyrelserna i län utan kärnkraftverk få en sådan grundkompetens. Härtill kommer ett planerat samarbete mellan länsstyrelser med olika kompetens och de ytterligare åtgärder som kan bli följden av genomfört eller föreslaget utredningsarbete.

I motion N112 (fp) finns ett yrkande om förstärkning av civilförsvaret. Motionärerna påminner om folkpartiets förslag i andra sammanhang att 2 000 värnpliktiga om året direktrekryteras och utbildas för civilförsvarsuppgifter. En sådan förstärkning skulle enligt deras mening medföra särskilt påtagliga fördelar vid fara för radioaktivt nedfall.

Frågan om direktrekrytering av värnpliktiga till civilförsvaret behandlas av 1984 års försvarskommitté och torde därmed bli aktuell i samband med riksdagens långsiktiga försvarsbeslut i slutet av det nu pågående riksmötet. Riksdagen bör enligt försvarsutskottets mening inte i detta sammanhang ta ställning till en förändring av principerna för att utnyttja värnpliktiga.

Beredskapskompetens i norra Sverige

Kärnkraftsläna i Sverige ligger i landets mellersta och södra delar. Detta har fört med sig att kompetensen i fråga om kärnkraftsolyckor koncentrerats till dessa delar av landet. Enligt försvarsministern finns det därför ett starkt behov av att på olika sätt höja kompetensen i norra Sverige. Han tillstyrker ett förslag från SSI om särskilt stöd till länsstyrelsen i Västerbottens län för att samordna kunnandet i länet och få samma kompetens som länsstyrelserna i kärnkraftsläna samt till länsstyrelsen i Västernorrlands län för anskaffning av mätinstrument.

Med anknytning till detta avsnitt finns flera motionsyrkanden. Åtgärder av det slag som försvarsministern förordar för länsstyrelserna i Västerbottens och Västernorrlands län bör enligt motionerna N105, yrkande 5 (vpk), N112, yrkande 1 (fp) och N113, yrkande 5 (c) sättas in i alla län som inte redan har särskild kompetens. Beträffande behov av utökad kompetens finns särskilda yrkanden beträffande Gotlands län i motion N106 (c) och angående Gävleborgs län i motion N114, yrkande 1 (c). I motion N111, yrkande 1 (c) hävdas att för Norrlandslänens beredskap bör vidtas åtgärder utöver dem som försvarsministern förordar.

Genom räddningstjänstlagen och regeringens föreskrifter i anslutning till denna samt de olika åtgärder som redovisas av försvarsministern avses alla länsstyrelser redan på kort sikt få en grundkompetens i fråga om beredskap vid kärnkraftsolyckor. Av länsstyrelserna i Norrlandsläna ges länsstyrelsen i Västerbottens län samma kompetens som en länsstyrelse i ett kärnkraftslän. Länsstyrelsen där avses utnyttja det kunnande som finns bl. a. vid universitetet och försvarets forskningsanstalt. Härefter finns i alla delar av landet minst en länsstyrelse med stor kompetens på området. Sådan länsstyrelse skall i händelse av en kärnkraftsolycka – inom eller utom landet – kunna bistå näralliggande länsstyrelser.

Enligt vad försvarsutskottet inhämtat har statens räddningsverk numera påbörjat arbete med att i samråd med SKI, SSI och länsstyrelserna finna vägar för att i alla län komplettera beredskapen mot kärnkraftsolyckor.

genom att utnyttja räddningstjänst- och civilförsvarsplanläggningen för beredskapsåtgärder. Arbetet bedrivs på sådant sätt att uppbyggnaden av den grundläggande beredskapen skall kunna påbörjas efter årsskiftet 1986-1987.

Den nya räddningstjänstlagen ger möjlighet att utnyttja personal inom civilförsvarsorganisationen vid olyckor i fred. Räddningsverket kommer att vidta åtgärder för att underlätta att både personal och utrustning kan disponeras i olika nödlägen (jfr FöU 1986/87:2).

Försvarsutskottet anser att riksdagen nu bör godta de åtgärder som försvarsministern anger för att på kort sikt förbättra beredskapen vid kärnkraftsolyckor. Principen om samarbete olika länsstyrelser emellan bör kunna tillämpas tills vidare. Länsstyrelserna i Uppsala län och Gävleborgs län skall samarbeta. För Gotlands län förutses stöd från länsstyrelserna i Kalmar län och Uppsala län.

Fortsatta överväganden med anledning av de utredningsresultat och förslag som nyligen har lämnats kan enligt försvarsutskottets mening komma att leda till bedömningen att länsstyrelsernas kompetens generellt bör höjas ytterligare. I nuläget finns dock inte tillräckligt underlag för beslut härom. Med påpekande att Gotlands läge i det fortsatta arbetet bör beaktas särskilt anser utskottet att här nämnda motionsyrkanden inte bör bifallas av riksdagen.

Informationshandbok för kärnkraftsolyckor

Vid en kärnkraftsolycka inom eller utom landet är det viktigt att de olika myndigheter som har beredskapsuppgifter handlar snabbt, rätt och samordnat. Försvarsministern ämnar föreslå regeringen att uppdra åt räddningsverket att i samarbete med berörda myndigheter och organisationer utarbeta en informationshandbok för olycksberedskap vid kärnkraftsolyckor. Verket avses få disponera högst 3 milj. kr. för ändamålet.

Motion N114, yrkande 6 (c) avser ökad myndighetskompetens i fråga om hot från kärnvapen och kärnkraft.

I motion N115, yrkande 3 (c) hävdas att de mest utsatta länens och kommunernas företrädare bör vara med i arbetet med informationshandboken. Samma motion har också ett yrkande (yrk. 4) om uppbyggnad av en effektiv informationsorganisation. Vidare föreslås (yrk. 5) ett utbildningsprogram för centrala verk, länsstyrelser och kommuner.

Statens räddningsverk har påbörjat arbetet med en informationshandbok för kärnkraftsolyckor. Den beräknas vara klar före utgången av kalenderåret 1987. Verket räknar med att arbetet att ta fram handboken kommer att leda till att en samordnad informationsorganisation successivt växer fram. I arbetet deltar bl. a. representanter för myndigheter på olika nivåer.

Länsstyrelsernas nya ansvar för räddningstjänsten vid kärnkraftsolyckor medför bl. a. utbildning av berörda tjänstemän. Utbildning ingår också i den särskilda förstärkning av beredskapen som skall anordnas i norra Sverige. Utarbetandet av informationshandboken beräknas på informationsområdet få samma effekt som utbildning.

I utbildningen för brandförsvarens personal ingår avsnitt som gäller räddningstjänst vid olyckor med radioaktivitet.

Mot denna bakgrund anser *försvarsutskottet* att riksdagen bör godta vad försvarsministern har anfört i denna del och inte bifalla något av berörda motionsyrkanden. Utskottet förutsätter att också kommuner som drabbades av radioaktivt nedfall efter olyckan i Tjernobyl bereds tillfälle att medverka i arbetet med informationshandboken. Ytterligare behov av åtgärder för information, utbildning och övning kan komma att konstateras under fortsatt utredningsarbete.

I detta sammanhang kan nämnas att statens strålskyddsinstitut i samarbete med bl. a. statens räddningsverk i dagarna distribuerar en informationsskrift till alla hushåll i landet om följderna för Sverige av olyckan i Tjernobyl.

Alarmering

Försvarsministern redovisar beslutade och vidtagna åtgärder för alarmering av befolkningen vid de svenska kärnkraftverken. Han förordar att tyfonalarmeringssystemet förbättras genom utbyggnad. Utbyggnaden bör enligt hans mening ske genom punktvisa förstärkningar av systemet inom den inre beredskapszonen (12–15 km från kärnkraftverket). Skisserade förbättringar och vissa säkerhetshöjande åtgärder vid Forsmarksverket avses bli genomförda av statens räddningsverk.

Enligt motion N105, yrkande 8 (vpk) bör riksdagen begära förslag och åtgärder som säkrar en snabb alarmering över hela landet. I motion N114, yrkande 4 (c) efterlyses ett landsomfattande förvarningssystem för radioaktiva utsläpp. Yrkande 5 i samma motion gäller organisation för indikering.

Runt de svenska kärnkraftverken finns ett utbyggt system för tyfon- och telefonalarmering. Enligt propositionen förbättras detta ytterligare. De åtgärder som försvarsministern anger har påbörjats av räddningsverket.

Med anledning av motionsyrkandena vill försvarsutskottet påminna om att utanför zonerna vid kärnkraftverken finns möjlighet att varna befolkningen med hjälp av tyfonsignalen "Viktigt meddelande" (se telefonkatalogen) och information i radions program 3.

Civillförsvarets utomhusalarmering är rikstäckande och beräknas den 1 juli 1987 vara utbyggd till ca 70 % av planerat slutmål. Systemet avses bli färdigutbyggt år 1992. I räddningsverkets programplan för budgetåren 1987/88–1991/92 redovisas verkets planering för utomhus- och inomhusalarmering. Dessa varningssystem betraktas som en betydelsefull del av beredskapen inför kärnkraftsolyckor.

Vid en kärnkraftsolycka utomlands kan förvarningstiderna antas öka genom tillämpning av den konvention om tidig information vid en sådan olycka som redovisas i propositionens bilaga 3.

Försvarsutskottet biträder vad försvarsministern har anfört om alarmering. De nämnda motionsyrkandena bör inte bifallas av riksdagen.

Beredskapen vid länsstyrelserna i kärnkraftslänen

Försvarsministern anser att förvarningsresurserna hos länsstyrelserna bör ses över med utgångspunkt i kärnkraftsberedskapen. *Försvarsutskottet* har inte något att invända mot vad försvarsministern har anfört i denna del.

Länsstyrelserna har omfattande beredskaps- och totalförsvarsuppgifter. Försvarskommittén har under förra riksmötet (FöU 1985/86:5 y) konstaterat att det råder obalans mellan uppgifterna för länsstyrelsernas försvarsenheter och de resurser som står till deras förfogande.

Finansiering

Försvarsministern förordar att 6 milj. kr. avsätts till statens räddningsverk för planläggningen för kärnkraftsberedskapen, höjningen av beredskapskompetensen i norra Sverige och utarbetandet av informationshandboken för kärnkraftsolyckor. Vidare förordar han att 5,5 milj. kr. avsätts till räddningsverket för utbyggandet av alarmeringen vid kärnkraftverken. Han anser att sistnämnda kostnad bör finansieras genom avgifter från de berörda kärnkraftsföretagen.

Motion N112 (fp) innehåller ett yrkande (yrk. 4) att även informationshandboken skall finansieras av kärnkraftsindustrin. Enligt motion N113, yrkande 6 (c) bör alla kostnader för beredskapshöjande åtgärder täckas genom avgifter från kärnkraftsindustrin.

Försvarskommittén anser att riksdagen bör besluta om finansiering enligt regeringens förslag. De åtgärder som inte avser alarmering runt de svenska kärnkraftverken har enligt utskottets mening större samband med riskerna för radioaktiva utsläpp utanför Sverige och bör därför finansieras över statsbudgeten.

Övrigt

Med anledning av proposition 1985/86:170 om räddningstjänstlag, m. m. väcktes i juni 1986 bl. a. motionerna 1986/87:Fö103 (fp) och Fö106 (c). I dessa finns yrkanden som har större anknytning till proposition 1986/87:18 om vissa åtgärder m. m. efter Tjernobylyckan. Försvarskommittén har beslutat att med eget yttrande överlämna dessa yrkanden till näringsutskottet för behandling i samband med sistnämnda proposition. Utöver nämnda motionsyrkanden behandlar utskottet i detta avsnitt motion 1986/87:N105, yrkande 7. Vidare berörs några yrkanden i motionerna 1986/87:N114 och N115.

I motion Fö103 (fp) finns ett yrkande (yrk. 5) om en utvärdering av vilka åtgärder som länsstyrelserna vidtog i samband med kärnkraftsolyckan i Sovjetunionen. *Försvarskommittén* anser att en sådan utvärdering numera är genomförd. Den ingår i den tidigare nämnda rapporten Beredskap efter Tjernobyli. Rapporten innehåller bl. a. redogörelser för händelseutveckling och åtgärder vid en rad länsstyrelser och en analys av händelseförloppet. I rapporten finns också förslag till förbättringar av den regionala beredskapen. Såvitt gäller informationsfrågor skall, som tidigare har nämnts, tillkomma en särskild rapport. Utskottet delar motionärernas uppfattning att erfarenheterna av länsstyrelsernas handlande vid denna olycka bör utnyttjas som underlag för förbättringar i beredskapen för räddningstjänst på länsnivå. Det nu sagda gäller självfallet också samarbetet mellan länsstyrelserna i Gävleborgs och Uppsala län (mot. N114, yrk. 11, c). Några uttalanden av riksdagen

enligt motionsyrkandena är enligt försvarsutskottets mening inte påkallade.

Motion Fö106 (c) har ett yrkande (yrk. 1) om en parlamentariskt sammansatt miljökommission för att se över räddningsorganisationen vid radioaktiva utsläpp. Motionärerna anger följande uppgifter för en sådan kommission, nämligen att

- kartlägga, sammanställa och analysera de långsiktiga effekterna av radioaktivt nedfall,
- kartlägga de långsiktiga effekterna av lågdosstrålning på människor, djur och natur. Särskilt angelägen är en analys av den ackumulerade och samverkande påverkan på miljön,
- se över gällande lagstiftning, organisation, samverkan mellan myndigheter och berörda samt kontrollsystemet,
- se över och förbättra samordningen såväl på statlig och läns- som kommunal nivå.

Försvarsutskottet är för sin del inte berett att tillstyrka inrättandet av en miljökommission. Åtskilliga av de avsedda uppgifterna för en sådan kommission utförs nu i andra former. Energirådet har som tidigare nämnts föreslagit en särskild utredning angående beredskapsfrågorna.

Yrkande 2 i motion Fö106 (c) gäller utnyttjande av kompetens från olika samhällssektorer i räddningsverksamheten. Motionärerna betonar att vid en olycka som den nu aktuella bör samhällets alla resurser tas till vara. *Försvarsutskottet* har samma uppfattning och delar därmed också den mening som förs fram i motion N105, yrkande 7 (vpk). Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och försvarsmakten omnämns särskilt i sistnämnda motion. SMHI ingår redan i beredskapen för kärnkraftsolyckor. I svåra lägen bör det militära försvarets resurser givetvis utnyttjas för räddningstjänst. Utskottet anser inte att det är påkallat med några uttalanden av riksdagen enligt motionsyrkandena.

Ett par motioner (N114 och N115) innehåller yrkanden om utvidgad förrådshållning av jodtabletter.

I den nuvarande beredskapsplaneringen för kärnkraftsolyckor finns detaljplaner för utrymning av befolkningen inom ett område ut till 12–15 km från kraftverket. Inom denna inre beredskapszon har också jodtabletter och särskild information utdelats till hushållen. Det finns också en större zon, indikeringszonen, med ca 50 km radie, inom vilken man har förberett mätningar.

Som framgår av bilaga 2 i propositionen avser statsrådet Birgitta Dahl föreslå regeringen ett utredningsuppdrag till socialstyrelsen att i samråd med SSI utreda frågan om hur jodtablettberedskapen ytterligare kan förbättras. *Försvarsutskottet* – som förutsätter att lagring av jodtabletter på Gotland övervägs vid en sådan utredning – anser för sin del att riksdagen inte nu bör besluta om utvidgad förrådshållning av jodtabletter.

2. Konvention om bistånd i händelse av en kärnenergiolycka eller ett radioaktivt nödläge

FöU 1986/87:1 y

I propositionen (s. 16) informeras riksdagen om en konvention som innebär att de fördragsslutande parterna skall samarbeta med varandra och med Internationella atomenergiorganet (IAEA) för att underlätta snabbt bistånd i händelse av en kärnenergiolycka eller ett radioaktivt nödläge. Syftet är att begränsa följderna av olyckan eller nödläget så mycket som möjligt genom att skydda liv, egendom och miljö från effekterna av radioaktiva utsläpp. Konventionen förutsätter viss lagstiftning, och även i övrigt krävs ytterligare överväganden. Avsikten är att regeringen senare skall inhämta riksdagens godkännande av konventionen.

Försvarsutskottet här inte något att invända med anledning av vad försvarsministern har anfört i denna del.

Stockholm den 20 november 1986

På försvarsutskottets vägnar

Olle Göransson

Närvarande: Olle Göransson (s), Roland Brännström (s), Åke Gustavsson (s), Gunnar Björk i Gävle (c), Evert Hedberg (s), Göthe Knutson (m), Ingemar Konradsson (s), Ingvar Björk (s), Hans Lindblad (fp), Olle Aulin (m), Iréne Vestlund (s), Gunhild Bolander (c), Christer Skoog (s), Carl-Johan Wilson (fp) och Sten Andersson i Malmö (m).

Avvikande meningar

1. Hans Lindblad (fp) och Carl-Johan Wilson (fp) anser att den del av utskottets anförande under rubriken Planläggning för kärnkraftsberedskapen som börjar "Frågan om" och slutar "utnyttja värnpliktiga" borta ha följande lydelse:

Civildförsvarets enheter måste ges sådan utbildning att de omedelbart efter mobilisering kan klara även mycket svåra situationer för att rädda människor t. ex. efter bombanfall. Ett civildförsvaret med denna kvalitet blir också en mycket värdefull tillgång för den fredstida räddningstjänsten. I Danmark – där värnpliktiga utbildas sex månader för tjänstgöring i civildförsvaret – utgör civildförsvaret en mycket viktig del av också den fredstida katastrofberedskapen.

Bland de mycket påtagliga kvalitativa bristerna i dagens svenska civildförsvaret finns att organisationen inte är utbildad för insatser efter användning av kemiska vapen eller vid radioaktivt nedfall. Räddningsverket har konstaterat att befattningar med särskild betydelse för sådana insatser "kräver kompetens och erfarenhet som endast undantagsvis finns att tillgå i det civila samhället". Vidare konstateras att om bristen skulle avhjälpas krävs

”grundutbildning i en omfattning som inte kan åstadkommas genom utbildning enligt civilförsvarlagen”.

I fråga om kvalificerade befattningshavare i länsstyrelsernas och kommunernas krigsorganisation när det gäller åtgärder efter radioaktivt nedfall samt mot verkningar av kemiska vapen eller utsläpp synes den rimligaste metoden vara att genom plikttag ge specialutbildning, bl. a. genom rekrytering bland manliga och kvinnliga studerande vid de tekniska högskolornas linjer med utbildning i kemi.

Folkpartiets fleråriga förslag om förnying och bättre utbildning av civilförsvaret, bl. a. genom direktutbildning av 2 000 värnpliktiga till civilförsvaret, bör ses mot denna bakgrund. Detta förslag återkommer till riksdagen inför nästa års försvarsbeslut. Riksdagen bör enligt försvarsutskottets mening inte i detta sammanhang besluta om en förändring av principerna för att utnyttja värnpliktiga.

2. Gunnar Björk i Gävle (c) och Gunhild Bolander (c) anser

dels att den del av utskottets anförande under rubriken *Planläggning för kärnkraftsberedskapen* som börjar ”Försvarsutskottet har” och slutar ”föreslaget utredningsarbete” bort ha följande lydelse:

Försvarsutskottet anser det vara viktigt att alla länsstyrelser har god kompetens i fråga om beredskap vid kärnkraftsolyckor. De åtgärder som försvarsministern redovisar i denna del ger enligt utskottets mening inte länsstyrelserna i län utan kärnkraftverk en tillräcklig kompetens.

dels att den del av utskottets anförande under rubriken *Beredskapskompetens i norra Sverige* som börjar ”Försvarsutskottet anser” och slutar ”av riksdagen” bort ha följande lydelse:

Försvarsutskottet anser att riksdagen inte bör godta de åtgärder som försvarsministern anger. De är inte tillräckliga ens på kort sikt. Åtgärder av det slag som han förordar för länsstyrelserna i Västerbottens och Västernorrlands län bör sättas in i alla län som inte redan har särskild kompetens. Härigenom uppnås en nödvändig kompetenshöjning i övriga Norrlandslän liksom bl. a. i Gotlands län. Ifrågavarande motionsyrkanden bör bifallas av riksdagen.

dels att den del av utskottets anförande under rubriken *Finansiering* som börjar ”Försvarsutskottet anser” och slutar ”över statsbudgeten” bort ha följande lydelse:

Försvarsutskottet anser att riksdagen bör besluta om finansiering enligt förslaget i motion N113 (c). Beredskapshöjande åtgärder är motiverade redan av driften i de svenska kärnkraftverken. Det är därför naturligt och riktigt att täcka kostnaderna genom avgifter från kärnkraftsindustrin.

dels att den del av utskottets anförande under rubriken *Övrigt* som börjar ”Försvarsutskottet är” och slutar ”angående beredskapsfrågorna” bort ha följande lydelse:

Försvarsutskottet anser sig böra tillstyrka inrättandet av en miljökommission. Kommissionen bör i enlighet med motion Fö106 ha till uppgift att

- kartlägga, sammanställa och analysera de långsiktiga effekterna av radioaktivt nedfall,
- kartlägga de långsiktiga effekterna av lågdosstrålning på människor, djur och natur. Särskilt angelägen är en analys av den ackumulerade och samverkande påverkan på miljön,
- se över gällande lagstiftning, organisation, samverkan mellan myndigheter och övriga berörda samt kontrollsystemet,
- se över och förbättra samordningen på såväl statlig och läns- som kommunal nivå.

Även om flera frågor på området granskas och analyseras av myndigheter och expertgrupper finns ett behov av övergripande bedömning i en utredning eller kommission som är parlamentariskt sammansatt och har till uppgift att värdera långsiktiga konsekvenser av olika slag. Det är enligt utskottets bedömning inte sannolikt att den utredning angående beredskapsfrågor som kan bli följden av energirådets förslag får ett sådant mandat.

